

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

FACTORS IMPINGING UPON ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS OF THE OFFICE
OF EDUCATIONAL JURISDICTIONS IN THE NORTHEAST

สำเนา ศรีสมศักดิ์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากรที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ บุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5,584 คน จากเขตพื้นที่การศึกษาที่ถูกสุ่มอย่างง่าย จำนวน 47 เขตฯ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจงตามเกณฑ์ของเครจซี่ และมอร์แกน ส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยส่งทางไปรษณีย์ และได้รับกลับคืนจำนวน 362 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวมมีผลกระทบอยู่ในระดับมาก (\bar{x} 4.12) จำแนกรายด้าน การใช้เทคโนโลยี และสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} 4.22) และอีก 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ด้านนโยบายการบริหารจัดการศึกษา (\bar{x} 4.14) ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการศึกษา (\bar{x} 4.13) ด้านทรัพยากรทางการศึกษา (\bar{x} 4.1) ด้านสมรรถนะหรือความสามารถทางการบริหารจัดการศึกษา (\bar{x} 4.07) ด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (\bar{x} 4.06) ด้านวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา (\bar{x} 4.00) ประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกรายมุมมอง ด้านผู้รับบริการ (\bar{x} 4.14) ด้านการเงิน (\bar{x} 4.10) ด้านการบริหารงานภายในหน่วยงาน (\bar{x} 4.10) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา (\bar{x} 4.09)

การทดสอบสมมุติฐาน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (R^2 0.865 หรือ 86.50 %)

ผลการสัมภาษณ์สรุปว่า ปัจจัยทั้ง 7 ด้าน มีผล

¹นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษามากน้อย
ต่างกัน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ การบริหารจัดการศึกษา
บุคลากร

Abstract

This research entitled Factors Impinging Upon Administrative Effectiveness of the Office of Educational Jurisdiction in the Northeast to: (1) study the factors impinging upon administrative effectiveness of the Office of Educational Jurisdictions in the Northeast (2) study the effectiveness of the administration of the Office of Educational Jurisdictions in the Northeast.

The population are education personnel of 5584 from 47 office of the Educational Jurisdiction (Office of Primary Educational Service Area and Office of Secondary Educational Service Area in the Northeast). The samples 376 people by using Krejcie and Morgan table sampling. The instruments used in this study were questionnaires mailed to the respondents with self-addressed envelopes with 362 of the questionnaires returned.

It was found from the study that the overall factors impinging upon administrative effectiveness of the Office of Educational Jurisdictions is at a "high" level. (\bar{x} 4.12) Individually, the use of information

technology as an education administration tool is at the "highest" level. (\bar{x} 4.22) The other six factors impinged effectiveness at the "high" level. Educational administrative policy (\bar{x} = 4.14) Educational administrative environment (\bar{x} = 4.13) Educational resources (\bar{x} = 4.10) Educational administrative capabilities (\bar{x} = 4.07) Characteristics of the Office of Educational Jurisdiction. (\bar{x} = 4.06) and Work culture of education personnel (\bar{x} = 4.00) Opinions concerning the education administrative effectiveness of the Office of educational Jurisdictions indicated that the highest average response was placed on the customer. (\bar{x} = 4.14) The lower average in sequence was on financial and internal administration. (\bar{x} = 4.10) the lowest opinion average was on learning and development. (\bar{x} = 4.09)

Assumptions testing found that relativity of independent and dependent were high relativity (R^2) = 0.865 or 86.5%

Summary Interview found that 7 factors Impinging Upon Administrative Effectiveness of the Office of Educational jurisdictions in the northeast to have more and less different to each other.

Keywords: Effectiveness, Educational Management, Personnel

บทนำ

ประสิทธิผลขององค์กรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างแยกไม่ออก เพราะองค์กรที่มีประสิทธิผลย่อมมีความเจริญเติบโตสามารถดำรงอยู่ได้และตอบสนองภารกิจหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ในระยะยาว ปัจจุบันการศึกษาประสิทธิผลขององค์กรจึงได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น ไอวาน ชีวิช และคณะ (Ivancevich and others, 1980: 6) ให้ความเห็นเรื่องของประสิทธิผลขององค์กรว่า “ภาระการจัดการในองค์กรปัจจุบันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้บริหารต้องเผชิญ และรับมือกับข้อต่อสังคมมากขึ้น เขาต้องเผชิญกับระบบความคิดแบบอนุรักษ์ทั้งของตนเอง และเพื่อนร่วมงาน แรงงานเรียกร้องสิทธิ และผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น ทั้งที่บางครั้งผลผลิตอาจลดลงกว่าเดิมด้วยซ้ำ ความซับซ้อนของงานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ อย่างที่ไม่เคยคาดฝันมาก่อน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเช่นนี้ การบริหารที่มีประสิทธิผลจึงเป็นกุญแจอันสำคัญที่จะทำให้เป้าหมายขององค์กรบรรลุผลสำเร็จได้

การประเมินประสิทธิผลขององค์กร หรือการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานขององค์กรถือได้ว่าเป็นหัวใจในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการศึกษาประสิทธิผลขององค์กรเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งเรื่องหนึ่งในทฤษฎีขององค์กร ซึ่งประสิทธิผลขององค์กรจะเป็นเครื่องบ่งบอกว่าองค์กรมีความสามารถในการดำเนินการกิจกรรมขององค์กรเพื่อสนองต่อความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดีเพียงใด อีกทั้งเป็นจุดรวมที่จะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อให้

การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประสิทธิผล องค์กรจะเป็นตัวตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าการบริหารองค์กรประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดและช่วยให้เกิดการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานเพื่อที่จะทราบถึงสถานะขององค์กรอยู่ ณ จุดใด เป็นอย่างไร มุ่งมองทั้งตนเอง คู่แข่งขันและสภาวะแวดล้อมที่จะนำไปสู่การบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งนำไปสู่การพัฒนาองค์กรหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายในองค์กรได้อย่างมีทิศทางและเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้
 - 1.1 สภาพแวดล้อมทางการศึกษามีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 - 1.2 วัฒนธรรมการทำงานมีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 - 1.3 นโยบายการบริหารจัดการศึกษามีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 - 1.4 ลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามี

ผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.5 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการศึกษามีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.6 ทรัพยากรทางการศึกษามีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.7 สมรรถนะหรือความสามารถทางการบริหารมีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 61 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 15 เขต รวมจำนวน 76 เขต ประชากร จำนวน 5,584 คน กลุ่มตัวอย่าง สุ่มตามหลักการสุ่มของเครจซีและมอร์แกน (ประชากร 5,000 คน กลุ่มตัวอย่าง 357 คน) โดยการสุ่มแบบเจาะจงอย่างง่าย จาก 19 จังหวัด เจาะจงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ของแต่ละจังหวัด รวมเป็น 19 เขต จับสลากเลือกจังหวัดที่มี 3 เขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป อีกจำนวน 17 เขตพื้นที่การศึกษา และเลือกสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาอีก จำนวน 10 เขต รวมทั้งสิ้น จำนวน 47 เขต สุ่มเจาะจงบุคลากรตามตำแหน่ง ดังนี้ 1) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ 3) ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 4) ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน 5) ผู้อำนวยการ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 6) ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์

7) ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน และ 8) ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละ 8 คน จำนวนรวมกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 376 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ James D. Thompson ผสมผสานกับแนวคิดของ Henri Fayol และ Steers ได้ศึกษาตัวแปร ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย การปรับแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ การปรับแนวทางการบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ

2. ด้านวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ความผูกพันต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และการ จูงใจในการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์

3. ด้านนโยบายการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน และการติดต่อสื่อสาร

4. ด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย โครงสร้างของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และบทบาทอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5. ด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย การปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยี และการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษา

6. ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย บุคลากรทางการศึกษา งบประมาณทางการศึกษา และวัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา

7. ด้านสมรรถนะ หรือความสามารถทางการบริหาร ประกอบด้วยการวางแผนการจัดการ การประสานงานและการควบคุม

ตัวแปรตาม ((Dependent Variables) จากแนวคิดการดำเนินงานแบบสมดุล (Balanced Scorecard) ที่ได้รับการปรับปรุงมุมมองใหม่ให้สอดคล้องกับองค์การภาครัฐ หรือองค์การราชการ ตามมุมมองประสิทธิผลหรือความสำเร็จขององค์การ 4 มุมมอง ดังนี้

1. มุมมองด้านผู้รับบริการ ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ การให้ความสำคัญผู้รับบริการ และการให้บริการที่มีคุณภาพประทับใจ

2. มุมมองด้านการบริหารงานภายในหน่วยงาน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. มุมมองด้านการเงิน ได้แก่ การใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า และการใช้จ่ายงบประมาณโปร่งใส สุจริต

4. มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ได้แก่ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนางาน และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

ผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี 7 ปัจจัย มีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาในระดับมาก จำแนก รายปัจจัย ด้านการใช้เทคโนโลยี

และสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษามีผลอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอีก 6 ปัจจัยมีผลอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ 1)ด้านนโยบายการบริหารจัดการศึกษา 2)ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการศึกษา 3) ด้านทรัพยากรทางการศึกษา 4) ด้านสมรรถนะหรือความสามารถทางการบริหารจัดการศึกษา 5) ด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 6)ด้านวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา

สรุปว่า ปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัยมีผลต่อการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีผลมากน้อยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับระดับคุณภาพหรือประสิทธิภาพของปัจจัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับประสิทธิผลมากน้อยต่างกันตามระดับของปัจจัย ดังนั้นถ้าปัจจัยมีคุณภาพ และใช้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดประสิทธิผลคล้อยตามระดับของปัจจัยด้วยประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พบว่าประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 4 มุมมอง อยู่ในระดับมาก (\bar{x} 4.11) และทุกด้านอยู่ในระดับมาก จำแนกตามลำดับ ได้แก่ มุมมองด้านผู้รับบริการ (\bar{x} 4.14) ด้านการบริหารงานภายในหน่วยงาน (\bar{x} 4.10) ด้านการเงิน (\bar{x} 4.10) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (\bar{x} 4.09)

การทดสอบสมมุติฐาน

พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($R^2 = 0.865$) หรือร้อยละ 86.50) สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นอยู่กับระดับของปัจจัยแต่ละด้าน

สรุปผลการสัมภาษณ์

1. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการศึกษามีผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งการปรับแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ และการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ การให้บริการอย่างรวดเร็วทันใจ เป็นที่ประทับใจและพึงพอใจของผู้ใช้บริการและผู้รับบริการ จะได้รับความร่วมมือที่ดี เกิดประสิทธิผลต่อองค์การ ส่วนการปรับแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ จะได้รับความร่วมมือเป็นลำดับรองลงไป และจะเกิดประสิทธิผลต่อองค์การเป็นลำดับรองลงไปด้วย

2. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยด้านวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สรุปได้ว่าประสิทธิผลขององค์การปฏิบัติงาน เขตพื้นที่การศึกษา เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถหรือทักษะการปฏิบัติตน รวมทั้งคุณลักษณะด้านความผูกพันต่อหน่วยงาน ต่องานที่รับผิดชอบ และแรงจูงใจในการทำงานที่เกิดจากตัวบุคลากรเอง หรือการกระตุ้นจากผู้บังคับบัญชา หรือการกระตุ้นจากภายในและภายนอกองค์กร

3. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยด้านนโยบายการบริหารจัดการศึกษา สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการบริหารจัดการศึกษาที่หลากหลาย ควรกำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่แน่นอนชัดเจน มีการสื่อสารสร้าง ความเข้าใจ

ร่วมกันในหน่วยงาน เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาแต่ละกลุ่มงานนำไปสู่การปฏิบัติ ให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีปัจจัยส่วนอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้สรุปได้ว่าปัจจัยด้านการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ที่แน่นอน และการสื่อสารสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน มีผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างแน่นอน

4. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้านโครงสร้าง และบทบาทอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความคิดเห็นสรุปได้ว่า ลักษณะโครงสร้างของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรราชการ มีโครงสร้างกำหนดชัดเจน มีจำนวนบุคลากรตามกรอบงานแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม แบ่งหน้าที่ตามความรับผิดชอบ รวมทั้งการแบ่งบทบาทการบังคับบัญชาหรือ การอบรมกำกับงานเป็นไปตามกลุ่มงาน ส่วนบทบาทอำนาจหน้าที่โดยรวมแล้ว มุ่งเน้นการให้บริการแก่โรงเรียน การส่งเสริมสนับสนุน การอบรมกำกับ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปว่าเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือประสิทธิผลของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

5. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยด้านการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารจัดการและการดำเนินงานในเขตพื้นที่การศึกษา มีความจำเป็น และแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาทั่วไปมีความเพียงพอเหมาะสม มีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้งานได้มีการพัฒนาครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับการใช้

เทคโนโลยีและการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานจึงมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่การศึกษาย่างสอดคล้องสัมพันธ์กันตามประสิทธิภาพของเครื่องมือและความสามารถของบุคลากรทางการศึกษา

6. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา ด้านบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ และวัสดุครุภัณฑ์ มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งฝ่ายบริการจัดการต้องจัดให้มีเพียงพอเหมาะสม และมีคุณภาพจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ด้านคนและงบประมาณควรให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ จะต้องจัดให้มีหรือพัฒนาคนให้พร้อมที่จะปฏิบัติงาน และจัดการงบประมาณให้เพียงพอตามลำดับความสำคัญของงานหรือโครงการกิจกรรมที่จำเป็นตามนโยบายหรือเป้าหมายของหน่วยงาน

7. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยด้านสมรรถนะหรือความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา เกี่ยวข้องกับทักษะการวางแผน การจัดการ การประสานงาน การควบคุมกำกับ รวมทั้งต้องใช้ทักษะอื่นควบคู่กันไปไม่เจาะจงเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับบุคลากรทางการศึกษา และการดำเนินการ ดังนั้น การใช้ความสามารถของการวางแผน การจัดการ การประสานงาน และการควบคุมลำดับที่เพียงพอเหมาะสม จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษามีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของฉะน ที่พบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ และข่าวสาร มีผลกระทบในทาง บวกต่อประสิทธิภาพขององค์การ ประยูร โทนอ่อน สรุปว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรสายงานเทคโนโลยีสารสนเทศของพนักงานธนาคารกรุงไทย มีผลต่อประสิทธิภาพในระดับสูง นิพนธ์ ลือกิตินันท์ พบว่าการใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศมีผลสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์การในด้านการเพิ่มผลผลิต ญาณิศา บุญจิตร พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง จะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาในระดับสูง สอดคล้องตามไปด้วย

2. นโยบายการบริหารจัดการศึกษา มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล ปาลวัฒน์ พบว่า นโยบายที่มีความชัดเจนมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการของกระทรวงมหาดไทย ญาณิศา บุญจิตร ได้สรุปว่า นโยบายการบริหาร และการปฏิบัติมีผลต่อประสิทธิภาพขององค์การ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับมาก สรุปว่า การใช้นโยบายการบริหารจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายชัดเจน แน่นอน การส่งเสริมให้ปฏิบัติสู่ความสำเร็จ และการติดต่อสื่อสารที่ดี ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในระดับมากที่สุดสัมพันธ์ตามไปด้วย

3. สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการศึกษา การปรับแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ และการให้บริการที่สอดคล้อง

คล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ มีผลต่อประสิทธิภาพผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมจิต พึ่งพรรณพร ที่กล่าวถึง สภาพแวดล้อมส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเครือข่ายคาทอลิกในระดับมาก และญาณิศา บุญจิตรี สรุปรว่า สภาพแวดล้อมมีผลต่อประสิทธิผลขององค์การสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับมากด้วยเช่นกัน

4. ทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย บุคลากรทางการศึกษา งบประมาณทางการศึกษา และวัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาในระดับมาก สอดคล้องกับข้อสรุปของเทพศักดิ์ บุญยรัตพันธ์ ที่สรุปว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรมีผลต่อประสิทธิผลขององค์การ และบุญเลิศ แซ่โง้ว ความเพียงพอของงบประมาณมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์การ สรุปว่า ทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งด้านบุคคล งบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์การในระดับมาก การมีทรัพยากรอย่างเพียงพอ มีคุณภาพ และใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงตามไปด้วย

5. สมรรถนะหรือความสามารถทางการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ การวางแผนการจัดการ การประสานงานและการควบคุม มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับมาก สอดคล้องกับข้อสรุปของ อรุณ รักธรรม ธงชัย สันติวงษ์ อุทัย เลาทวิเชียร และวรากร สิงห์วงษา กล่าวถึงความสามารถในการวางแผน การจัดการ การประสานงาน และการควบคุม กำกับการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ มีผลสำเร็จขององค์การในระดับสูง สรุปว่า ความ

สามารถทางการบริหารจัดการศึกษาในด้านการวางแผน การจัดการ การประสานงาน และการควบคุมกำกับที่เหมาะสมกับภารกิจขององค์การหรือหน่วยงานย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ถ้าปัจจัยมีคุณภาพสูง ประสิทธิภาพก็สูงไปด้วย

6. ลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านโครงสร้างและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาในระดับมาก สอดคล้องกับข้อสรุปของทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ ซึ่งสรุปว่า โครงสร้างขององค์การส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ ทองใบ สุดชาติ สรุปว่า การออกแบบโครงสร้างตามอำนาจหน้าที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์การ สรุปว่า ปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งด้านโครงสร้างและบทบาทอำนาจหน้าที่ ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มีความเพียงพอและสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจ ความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมเกิดประสิทธิผลบรรลุตามเป้าหมาย

7. วัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในด้านความผูกพันต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และแรงจูงใจในการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาในระดับมาก สอดคล้องกับข้อสรุปของ อรุณ รักธรรม ซึ่งสรุปว่า การมีแรงจูงใจในการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ ย่อมเกิดประสิทธิผลต่อองค์การนั้นๆ ดินปรัชญพฤทธิ สรุปว่า คนที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ และญาณิศา บุญจิตรี สรุปว่า วัฒนธรรมขององค์การมีผลต่อประสิทธิผลขององค์การในระดับมาก สรุปว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมการทำงานของ

บุคลากรทางการศึกษา ทั้งด้านความผูกพัน และแรงจูงใจในการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ ถ้ามีคุณลักษณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับมาก ย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การมากตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะดำเนินงานจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินงานซึ่งควรพัฒนาปรับปรุง แก้ไข จัดทำ จัดให้มีปัจจัยในด้านต่าง ๆ ให้มีความสำคัญปัจจัยแต่ละด้านตามลำดับ ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยี และสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย มีความสะดวกรวดเร็วต่อการปฏิบัติงาน พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการปฏิบัติงาน มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย เป็นปัจจุบันและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ใช้ระบบเทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน จัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงพอต่อการดำเนินงานตามพันธกิจ และให้มีระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศที่สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาได้

2. การใช้นโยบายในการบริหารจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ ผู้บริหารควรมีนโยบายในการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและเป็นเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานจัดการศึกษา โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการกำหนดเป้าหมาย กำหนด

เป้าหมายให้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาและผู้รับบริการ บุคลากรทุกคนรู้เข้าใจเป้าหมายและปฏิบัติให้เป็นแนวเดียวกันได้ นอกจากกำหนดเป้าหมายนโยบายที่แน่นอนแล้วควรให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่เข้าใจกัน นำไปสู่การปฏิบัติงานได้สำเร็จ ใช้ช่องทางในการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย มีการประสานงานภายในองค์กรสามารถดำเนินงานร่วมกันได้ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

3. การใช้ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการปรับแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอความต้องการที่เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานจัดการศึกษา โดยยึดกฎระเบียบของทางราชการ สร้างเครือข่ายการบริหารจัดการศึกษา และกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาและชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ

4. การใช้ทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและคุ้มค่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดให้มีปัจจัยทางด้านทรัพยากรทางการศึกษาให้เพียงพอเหมาะสมต่อการดำเนินงานในด้านบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก ต้องจัดวางตัวบุคคล มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการปฏิบัติงาน จัดให้มีเพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจ จัดให้มีระบบบริหารงานบุคคลที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานให้

บรรลุผลสำเร็จ การใช้วัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา ควรจัดให้มีวัสดุ ครุภัณฑ์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้งาน และมีเพียงพอต่อการดำเนินงาน มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ส่วนการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับภาระงาน และการใช้จ่ายงบประมาณที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โปร่งใส สุจริต และตรวจสอบได้

5. การใช้สมรรถนะหรือความสามารถทางการบริหารจัดการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาระดับมากอีกด้านหนึ่ง จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถทางการบริหารจัดการศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งต้องวางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายการจัดการศึกษา การวางแผนอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผน การพัฒนา และการจัดการศึกษา ความสามารถในการประสานงานให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันได้ ความสามารถในการจัดการ สามารถควบคุม กำกับ การดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ความสามารถในการใช้หลักการบริหารและหลักธรรมาภิบาล การติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน การส่งเสริมการดำเนินงานที่บูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ และการส่งเสริมให้มีการรายงานผลการดำเนินงานที่ชัดเจนเหมาะสม

6. การใช้ลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งรัฐกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ และได้ส่งเสริมรวมทั้งกฎระเบียบแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามหลักราชการ ดังนั้นในการบริหาร

จัดการศึกษา จะให้เกิดประสิทธิผลบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา จะต้องคำนึง และพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้ คือ การส่งเสริมให้เกิดกลยุทธ์ในการทำงาน การกระตุ้นและเปิดโอกาสให้คิดค้นนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออันดีในการทำงาน การส่งเสริมให้มีการปรับตัว ยืดหยุ่นเข้ากับบุคคลและงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

7. การใช้ปัจจัยด้านวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการปรับปรุงพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษา วัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา เป็นเรื่องที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานอย่างมากด้วย เพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรของภาครัฐ ดังนั้น จึงควรมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงาน ความผูกพันต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้บุคลากรทางการศึกษามีความหวังใจต่อความสำเร็จ การยอมรับจากทุกภาคส่วน เข้าใจ และยอมรับในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง ยอมรับในความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนเต็มใจทุ่มเทให้กับการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ พัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จ มีค่านิยมในการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รู้สึกพึงพอใจกับงานที่ตนเองรับผิดชอบและปฏิบัติอยู่ มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ และรู้สึกภาคภูมิใจกับหน่วยงานที่ตนเองจะปฏิบัติงานอยู่ การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็น

ปัจจัยส่วนหนึ่งที่จะเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งควรให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน การให้การยอมรับข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะของบุคลากร การให้ความสำคัญต่อบุคลากรทุกคน

การให้ความไว้วางใจ และเปิดโอกาสเข้าพบฝ่ายบริหารโดยเสมอภาค การสร้างขวัญกำลังใจด้วยการยกย่องชมเชย การให้รางวัล การปูนบำเหน็จความดีความชอบที่เหมาะสมเป็นธรรมดาและเสมอภาค

บรรณานุกรม

- กมล อุดลพันธุ์. (2522). *การบริหารรัฐกิจเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.
- กมลลักษณ์ ยินดียม. (2554). *ประสิทธิผลการบริหารองค์การตามหลักการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา*. (ดุชนิพนธ์ ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี).
- กิ่งพร ทองใบ. (2533). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะองค์การกับประสิทธิผลขององค์การภาครัฐบาลในการบริหารราชการไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- คณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา. สำนักงาน: กฎหมายและระเบียบในการบริหารงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2551): โรงพิมพ์สวัสดิการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- จรินทร์ อาสาทรงธรรม. (2548). *การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ในมิติด้านนวัตกรรม (Innovation), วารสารนักบริหาร*, (มิถุนายน 2548).
- จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์. (2530). *การบริหารและการจัดองค์การ*. ใน *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการบริหารและการพัฒนาองค์การ (หน่วยที่ 2)*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร.
- เจริญผล สุวรรณโชติ. (2544). *ทฤษฎีบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย.
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2552). *การจัดการเชิงกลยุทธ์. บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)*. กรุงเทพมหานคร.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2533). *องค์การและการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.